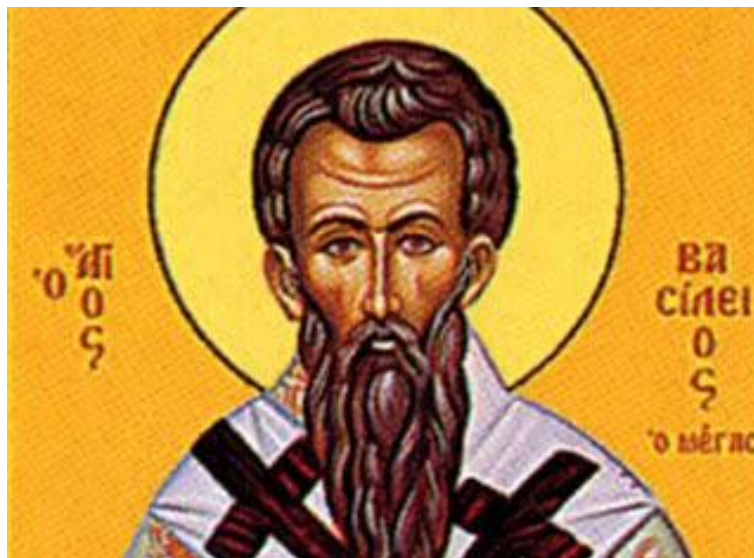

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Το φιλανθρωπικό – κοινωνικό έργο του και η στάση του απέναντι στους άπληστους πλουσίους.

Ο Άγιος και Μέγας Ιεράρχης της Εκκλησίας μας, ο ουρανοφάντωρ Βασίλειος, υπήρξε όντως μέγας και ως προς την αρετή, την γνώση, την σοφία, την θεολογία, την ασκητικότητα του, την ανυποχώρητη υπεράσπιση των δογμάτων της Εκκλησίας και το ανδρείο φρόνημά του.

Μέγας όμως υπήρξε ως επίσκοπος και ποιμήν ο Βασίλειος και ως προς την φιλανθρωπία και την εν γένει κοινωνική δράση και ευποιΐα που προσέφερε στο πλήρωμα της Εκκλησίας.

Ο τόσο όμως ισχυρός, σκληραγωγημένος και ασκητικός Μ. Βασίλειος έφερε μέσα στο στήθος του μία καρδιά γεμάτη από αγάπη, ευσπλαχνία και ευαισθησία για τους ανθρώπους του πόνου και της ανάγκης. Διέθετε δε μία ανεξάντλητη διάθεση να υπηρετεί, να ανακουφίζει και να συμπαρίσταται με όλες του τις δυνάμεις στους θλιβομένους και υποφέροντας αδελφούς του.

Στην εποχή του δεν υπήρχε ούτε κοινωνική πρόνοια, ούτε κοινωνικές ασφαλίσεις, ούτε παροχή κοινωνικών – φιλανθρωπικών υπηρεσιών σε ειδικά κρατικά ιδρύματα για τους ανθρώπους που είχαν ανάγκες. Από την άλλη οι πτωχοί και πάσχοντες ήταν πολλοί, ενώ και η απόσταση που χώριζε το βιοτικό επίπεδο των πτωχών τάξεων από τους πλουσίους ήταν τεράστια.

Ο Μ. Βασίλειος ανήκε σε πλούσια οικογένεια και η περιουσία του (η νόμιμη μοίρα του) ήταν μεγάλης οικονομικής αξίας. Όταν λοιπόν χειροτονήθηκε, το έτος 360, διέθεσε υπέρ των πτωχών το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του, που είχε από την κληρονομιά του πατρός του. Όταν αργότερα, το έτος 368, ενέσκηψε μέγας λιμός στην Καππαδοκία, λόγω παρατεταμένης ανομβρίας και έλειψαν τα αναγκαία τρόφιμα και αγαθά, ο Ιερός Πατήρ διάθεσε και την υπόλοιπη περιουσία του δια την ανακούφιση των πτωχών και πεινόντων. Οργάνωσε στην πόλη και στα χωριά συσσίτια και τράπεζες αγάπης για να σώσει τον λαό του Θεού από τον εκ πείνης θάνατο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο αδελφός του Μ. Βασιλείου ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης, στον «Επιτάφιον Λόγον» αυτού προς τον αδελφό του, «όταν κάποτε χαλεπός και δυσβάσταχτος λιμός ενέσκηψε στην πόλη της Καισάρειας και σε ολόκληρη την Καππαδοκία, εκείνος (εννοεί τον αδελφό του Βασίλειο) προσέφερε όλη την περιουσία του για την αγορά τροφίμων και φαρμάκων. Καθ' όλη δε την διάρκεια του λιμού εκείνος έτρεφε τους πάντες και κυρίως την νεολαία που προήρχετο από κάθε δήμο και πόλη, ακόμη και του εφήβους και τα νήπια και τους γέροντες των Ιουδαίων. Ω μεγαλείο αγάπης και μακροθυμίας».

Τότε ήταν που ο Μ. Βασίλειος με παρρησία εκφώνησε δημόσια τους δύο περίφημους λόγους του, « Προς τους πλουτούντας» και τον «Εν λιμών και αυχμώ», με τους οποίους κατεδίκασε δια σκληράς και οξυτάτης γλώσσης τους άφρονες πλουσίους της επισκοπής του, επειδή αλύπητα, άπληστα, απάνθρωπα και σκληρόκαρδα έκρυβαν τα τρόφιμα και τα χρήματα τους για να μην βοηθήσουν τον λαό που πέθαινε έξω από τις θύρες των σπιτιών τους.

Την μεγάλη συμβολή του αγίου Πατρός στην αντιμετώπιση του λιμού του 368 υπογραμμίζει και ο εθνικός μας ιστορικός Κων/νος Παπαρηγόπουλος: «Επειδή ο Μ. Βασίλειος ήταν ισχυρός κατά την σύνεση, την επιστήμη και την διαλεκτική τέχνη, απέβη παντοδύναμος ιδιαίτερα δια των αγαθοεργιών και της ευποιίας αυτού..... Κατά τον μέγαν λιμόν της Καππαδοκίας εθυσίασε πάσαν την υπολειπόμενην περιουσίαν αυτού και προσέφερε αυτήν, χωρίς καμία διάκριση δόγματος, εξ' ίσου ενισχύοντας αρειανούς, Ιουδαίους και ειδωλολάτρες» (Ιστορία Ελληνικού Έθνους, τομ. Β. σελ. 543).

Η αγάπη λοιπόν του Μ. Βασιλείου, δεν έκανε διακρίσεις. Ήταν πλήρης και ολοκληρωμένη, όπως είναι και η αγάπη του Ουρανίου Πατρός, ο οποίος «ανατέλλει τον ήλιον αυτού επί πονηρούς και αγαθούς και βρέχει επί δικαίους και αδίκους» (ΜΘ, 5,45) Και θέτουμε το εύλογο ερώτημα: Πού να βρεις σήμερα τέτοια αγάπη σε ορισμένους δήθεν γνησίους Χριστιανούς ζηλωτές και φανατισμένους πνευματικούς πατέρες, οι οποίοι είναι ικανοί να αφήσουν κάποιον να ξεψυχήσει στα

πόδια τους, μόνον και μόνον επειδή δεν είναι Ορθόδοξος Χριστιανός, κατά την πίστη του. Σ' όλους αυτούς δίδει αποστομωτική απάντηση ο Μ. Βασίλειος, ο οποίος προσέφερε τότε τροφή σε όλους τους χριστιανούς, Ιουδαίους, ειδωλολάτρες και αρειανούς, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς.

Ως επίσκοπος Καισαρείας ο Μέγας Βασίλειος έκτισε με δικά του χρήματα σύμπλεγμα φιλανθρωπικών και ευαγών ιδρυμάτων, το οποίο ονομάστηκε προς τιμήν του «Βασιλείας». Το κτιριακό αυτό σύμπλεγμα περιελάμβανε πρωχοτροφεία (πτωχοκομεία), κινητά «λαϊκά συσσίτια», ορφανοτροφεία, γηροκομεία, ξενοδοχεία, νοσοκομεία και φαρμακεία τόσο στην Καισάρεια, όσο και στην υπόλοιπη επαρχία της Καππαδοκίας. Με την φροντίδα της λειτουργίας των ιδρυμάτων αυτών είχαν επιφορτιστεί οι μοναχοί του υπό την εμπνευσμένη καθοδήγηση του.

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, ο οποίος υπήρξε ο πλέον αγαπητός φίλος του Μ. Βασιλείου, γράφει ότι «τόση ήταν η αγάπη του αγίου πατρός (του Μ. Βασιλείου), τόση η στοργή και η τρυφερότης αυτού προς τους ασθενείς, ώστε να καταδέχεται και να ασπάζεται τους άσημους (=ασήμαντους) πτωχούς. Και ποιος μπορεί να ερμηνεύσει τα συναισθήματα των αρρώστων εκείνων, όταν έσκυβε επάνω στο κρεβάτι τους ο Άγιος Ιεράρχης και έδιδε τον ασπασμόν της αγάπης ακόμη και σ' εκείνους τους λεπρούς και φυματικούς».

Το πόσο γνωστό ήταν το κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο του Μ. Βασιλείου, αποδεικνύεται και από το εξής περιστατικό: Τότε, στην περίοδο που άρχισε να λειτουργεί η «Βασιλεία», διάφοροι παράγοντες κατέβαλλαν προσπάθειες να ερεθίσουν τον θυμό του αυτοκράτορος Οναλέντος κατά του Μ. Βασιλείου. Έτσι, ετοίμασαν διάταγμα εξορίας για τον άγιο Ιεράρχη και το υπέβαλαν στον αυτοκράτορα να το υπογράψει. Ενώ όμως ετοιμάζετο να το υπογράψει, είδε το χέρι του να τρέμει και να τον συγκρατεί από το αδίκημα. Τότε αντί της εξορίας απεφάσισε και του εχορήγησε γενναία οικονομική ενίσχυση για την αδιάκοπη και απρόσκοπτη λειτουργία των φιλανθρωπικών και ευαγών ιδρυμάτων του, τα οποία εθαύμαζε και θεωρούσε ως πρότυπο για την κοινωνική και φιλανθρωπική πολιτική του κράτους, που την εποχή εκείνη ήταν παντελώς ανύπαρκτη.

Το υπό ευρείαν έννοια φιλανθρωπικό και κοινωνικό έργο του Μ. Βασιλείου φαίνεται επίσης και από τις πολυάριθμες επιστολές που έγραφε προς διάφορα πρόσωπα για να τα στηρίξει και να τα παρηγορήσει σε διάφορες θλιβερές περιστάσεις της ζωής τους. Είναι οι γνωστές παραμυθητικές – παρηγορητικές επιστολές του». Εύρισκε ακόμη χρόνο, ο άγιος Ιεράρχης, να γράφει επιστολές και προς τους ισχυρούς κρατικούς υπαλλήλους για να ζητήσει την συμπαράσταση

τους υπέρ ατόμων και οικογενειών που κινδύνευαν από κάποιο άδικο κρατικό μέτρο, από υπερβολική και δυσβάσταχτη φορολογία, από συκοφαντίες κ.λ.π.

Για όλα τα παραπάνω ο πατήρ της νεωτέρας ελληνικής ιστορίας Κων/νος Παπαρηγόπουλος γράφει χαρακτηριστικά: «Ο Μ. Βασίλειος υπήρξεν ο αληθής, του Ευαγγελίου Επίσκοπος, ο πατήρ του λαού, ο φίλος των δυστυχών, αδιάσειστος στην πίστη του, ανεξάντλητος στην ελεημοσύνη Δεν είχε παρά ένα μόνο χιτώνα και δεν ζούσε παρά μόνο τρεφόμενος με άρτο και ευτελή λάχανα». Από όλα αυτά αποδεικνύεται περίτρανα ότι ο Μ. Βασίλειος είναι προ πάντων ο Ιεροκήρυξ της ελεημοσύνης, ο οποίος κατενόησε περισσότερο από τον καθένα χαρακτήρα εκείνο της χριστιανικής ευαγγελικής διδασκαλίας, που συνεπάγεται την κοινωνική ισότητα δια της εμπράκτου προς τον πλησίον αγάπης, είναι χριστιανός, είτε οποιασδήποτε άλλης θρησκείας πιστός.

Ας δούμε ποια είναι η στάση και οι απόψεις του Μ. Βασιλείου για τον πλούτο και την χρήση του από του άπληστους και άφρονες πλουσίους. Ο Μ. Βασίλειος είναι ιδιαίτερα σκληρός και αυστηρός απέναντι των πλουσίων και γι' αυτό στον λόγο του «Προς τους πλουτώντας» γράφει χαρακτηριστικά: «Όσον λοιπόν, ώ πλούσιε, υπερέχεις κατά τον πλούτο, τόσον υστερείς κατά την αγάπην. Διότι προ πολλού θα είχες σκεφθεί να απομακρύνεις τα χρήματα, εάν είχες αγαπήσει τον πλησίον. Τώρα όμως τα χρήματα είναι συνδεδεμένα μαζί σου περισσότερο από τα μέλη του σώματός σου και ο χωρισμός από αυτά σε λυπεί, σαν τον ακρωτηριασμό των χρησιμότερων μελών του σώματος σου Γνωρίζω ότι πολλοί νηστεύουν, προσεύχονται, στενάζουν και φανερώνουν όλη την ανέξοδη ευλάβειά τους, αλλά δεν αφήνουν ούτε έναν οβολό, ούτε μία δραχμή υπέρ εκείνων που πονούν, πεινούν και θλίβονται. Ποιο άραγε είναι το όφελός τους από τις προσευχές και τις άλλες αρετές τους; Αυτοί οι ίδιοι είναι σκλάβοι και αλυσοδεμένοι με τις χρυσές αλυσίδες του χρυσού και του πλούτου τους. Διότι δεν τους δέχεται η Βασιλεία των Ουρανών, αφού είναι ευκολώτερο να περάσει μία καμήλα από την τρύπα μίας βελόνας, παρά να εισέλθει ένας πλούσιος στην βασιλεία των ουρανών. Τι θα αποκριθείς στον δίκαιο κριτή σου, εσύ που ενδύεις τους τοίχους και δεν ενδύεις άνθρωπο; Που στολίζεις τα άλογά σου αλλά περιφρονείς τον αδελφό σου που είναι γυμνός; Που καταμουχλιάζεις το σιτάρι και δεν τρέφεις αυτούς που πεινούν μέχρι θανάτου; Που παραχώνεις τον χρυσό και τον άργυρο και καταφρονείς τους καταπιεσμένους και τους κατατρεγμένους;Αγαπάς το χρυσάφι και χαίρεσαι να είσαι δεμένος και σκλάβος με χειροπέδες, μόνον και μόνον επειδή είναι χρυσές. Να είσαι μεγαλόψυχος, όχι ψυχικά κούφιος και

άκαρδος. Διότι όταν εισέλθω στο σπίτι ανδρός ξιπασμένου και νεόπλουτου και το δω να είναι στολισμένο με ποικίλα άνθη, ξέρω πολύ καλά ότι αυτός τίποτε από τα βλεπόμενα δεν έχει, ούτε κατέχει πολυτιμότερο, αλλά καλλωπίζει τα άψυχα και έχει παντελώς γυμνή και αστόλιστη την ψυχή του. Για πες μου, ποια είναι η χρησιμότητα που σου παρέχουν τα αργυρένια κρεβάτια και τα αργυρένια τραπέζια, τα ελεφάντινα καθίσματα και τα ελεφάντινα αμάξια, ώστε ο πλούτος εξ' αιτίας αυτών των άσκοπων στολισμών να μην πηγαίνει στους πτωχούς, παρόλο που αναρίθμητοι πτωχοί στέκονται έξω από την πόρτα σου και βγάζουν κάθε είδους λυπητερές και απελπισμένες φωνές.....

Ο πλεονέκτης είναι κακός γείτονας στην πόλη, κακός και στην εξοχή. Η θάλασσα γνωρίζει τα σύνορά της και η νύχτα δεν παραβιάζει την παλαιά οροθεσία. Ο πλεονέκτης όμως δεν σέβεται τον χρόνο, δεν γνωρίζει σύνορα, δεν ανέχεται την σειρά της διαδοχής, αλλά μιμείται την ορμητικότητα της φωτιάς. Όλα τα αρπάζει και σε όλα εξαπλώνεται.Τίποτα δεν αντιστέκεται στην δύναμη του πλουσίου. Όλα υποκύπτουν στην τυραννία, όλα από φόβο προσκυνούν στην καταδυνάστευση.....

Τι λοιπόν θα συμβεί ύστερα από όλα αυτά; Δεν σε περιμένουν τρεις πήχεις όλοι – όλοι; Δεν θα είναι αρκετό το βάρος ολίγων πετρών για να φυλαχθεί η δυστυχής σάρκα σου; Για ποιόν κοπιάζεις; Για ποιόν αδικείς; Γιατί με τα χέρια σου μαζεύεις ακαρπία; Δεν θα απαλλαγείς ποτέ από τη μέθη αυτή; Δεν θα συνέλθεις; Δεν θα φέρεις ενώπιον των οφθαλμών σου το μέγα δικαστήριο του Χριστού; Τι θα απολογηθείς όταν θα σε κατηγορούν στον μόνο δίκαιο κριτή σου; Ποιους συνηγόρους θα πληρώσεις; Ποιους ψευδομάρτυρες θα φέρεις; Πώς θα ξεγελάσεις τον δικαστή που δεν εξαπατάται; Δεν παρίσταται δικηγόρος εκεί, δεν υπάρχει επιχειρηματολογία που να μπορεί να υποκλέψει την αλήθεια από τον δικαστή. Δεν συνοδεύουν οι κόλακες, ούτε τα χρήματα, ούτε το μέγεθος του αξιώματος.